

Політичні партії та партійні системи

1

Сутність, ознаки та структура політичної партії

2

Партогенез

3

Роль і функції політичних партій

4

Типологія політичних партій

5

Партійні системи: поняття, типологія

6

Становлення багатопартійності в Україні

7

Партійна система сучасної України

8

Громадські об'єднання та рухи

1

«ПАРТІЯ» (лат. *partio* – ділю, розділяю) - частина більшої спільності або цілісності

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ – добровільне та організаційно оформлене об'єднання громадян, яке виражає інтереси частини суспільства і прагне до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади

Аристотель

**Ш.-Л. Монтеस्क'є
Дж. Вашингтон
Дж. Медісон,
А. де Токвіль**

**М. Вебер
Г. Моска
В. Парето
Р. Міхельс**

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Класовий підхід (марксистський)

- партія - це організація певного суспільного класу чи соціальної групи

Ідеологічний підхід (ліберальний)

- партія - це ідеологічна спільність людей, їх добровільне об'єднання навколо якоїсь ідеології

Інституціональний підхід

- партія - це громадська організація, важливий інститут політичної системи

Функціональний підхід

- партія – це організована група людей, головним завданням якої є завоювання, утримання й використання державної влади

Електоральний підхід

- партія – це добровільна асоціація виборців, що прагне контролювати уряд шляхом завоювання перемоги на виборах

Структурний підхід

- партія – це об'єднання громадян, яке має свою особливу структуру

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Дж. Ла Паломбара, М.Вайнер

Партія - носій ідеології
(або принаймні
конкретної орієнтації)

Партія - відносно
тривале в часі
об'єднання людей

Мета партії -
завоювання і
здійснення влади

Партія прагне
забезпечити собі
підтримку народу

ОЗНАКИ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ

1 Добровільність об'єднання

2 Наявність ідеології

3 Певна тривалість існування в часі

4 Наявність організаційної структури

5 Прагнення влади

6 Пошук народної підтримки

Структура політичної партії

The diagram is a pyramid divided into five horizontal layers. From top to bottom, the layers are: 1. Leaders (dark blue), 2. Bureaucratic apparatus (dark blue), 3. Active members (medium blue), 4. Passive members (light blue), and 5. Social base (supporters) (very light blue). The pyramid is centered on a background that transitions from red at the top to orange at the bottom.

Лідери

**бюрократичний
апарат**

активні члени

пасивні члени

соціальна база (прихильники)

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ
не має
організаційної
структури та
детально
розробленої
політичної програми

ГРУПА ІНТЕРЕСІВ
не прагне до
завоювання
державної влади, а
обмежується лише
здійсненням впливу
на неї

2

ПАРТОГЕНЕЗ -

виникнення політичних партій
(за М. Вебером)

Аристократичні
угруповання
(котерії)

II пол. XVII ст.

Політичні клуби

к. XVIII ст.

Масові партії

сер. XIX ст.

Універсальні партії /
партії «Нової хвилі»

к. XX ст.

- віги
- торі

Послідовність виникнення політичних партій

Ліберальні партії сформувались у боротьбі проти феодалських режимів

Консервативні партії постали як протипага ліберальним партіям

Соціал-демократичні партії виникли в боротьбі з буржуазною системою

Комуністичні партії сформувались у боротьбі проти соціал-демократії

1828 р. – Демократична партія (США)

1861 р. – Ліберальне товариство реєстрації виборів (Англія)

1854 р. – Республіканська партія (США)

1867 р. – Консервативна партія (Англія)

1863 р. – Всезагальна німецька робітничка спілка

1903 р. – Російська соціал-демократична робітничка партія (більшовиків)

СПОСОБИ ВИНИКНЕННЯ ПАРТІЙ

об'єднання гуртків і груп

з масових рухів

внаслідок розколу однієї партії

під впливом міжнародної
партійної системи

відродження партій, які
існували раніше

внаслідок діяльності лідерів

на основі регіональних
організацій партії

з ініціативи профспілок

СЛАБКІСТЬ ПАРТІЙ

БЕЗСИЛЛЯ ДЕРЖАВИ

**ПРИВАТНА
СФЕРА**

**ГРОМАДЯНСЬКЕ
СУСПІЛЬСТВО
ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ**

ДЕРЖАВА

ІДЕОЛОГІЯ

ДОКТРИНА

ПРОГРАМА

**Роберт
Міхельс
(1876-1936)**

ФУНКЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Політична

- боротьба за оволодіння державною владою
- політичне представництво соціальних інтересів
- участь у розробці і здійсненні політичного курсу держави

Соціальна

- артикуляція інтересів
- соціальна інтеграція

Ідеологічна

- розробка ідеології, політичних доктрин і програм

Управлінська

- підготовка та висунення кадрів для апарату держави, партії, громадських організацій
- участь у формуванні й діяльності всіх ланок державного апарату

Електоральна

- формування громадської думки
- організація політичної боротьби

Кадрова

- формування політичної еліти
- політичне рекрутування
- політична соціалізація

4

ТИПОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

МАКС ВЕБЕР
(1864-1920)

ПАРТІЇ
ПАТРОНАЖУ

СВІТОГЛЯДНІ
ПАРТІЇ

ПАРТІЇ ІНТЕРЕСУ
(КЛАСОВІ)

За соціальною базою:

класові

буржуазні

дрібно-
буржуазні

селянські
(аграрні)

робітничі
(пролетарські)

**національні
(етнічні)**

конфесійні

регіональні

жіночі

гротескні

**Інтеркласові,
універсальні
(партії виборців)**

За типом організаційної структури:

КАДРОВІ ПАРТІЇ

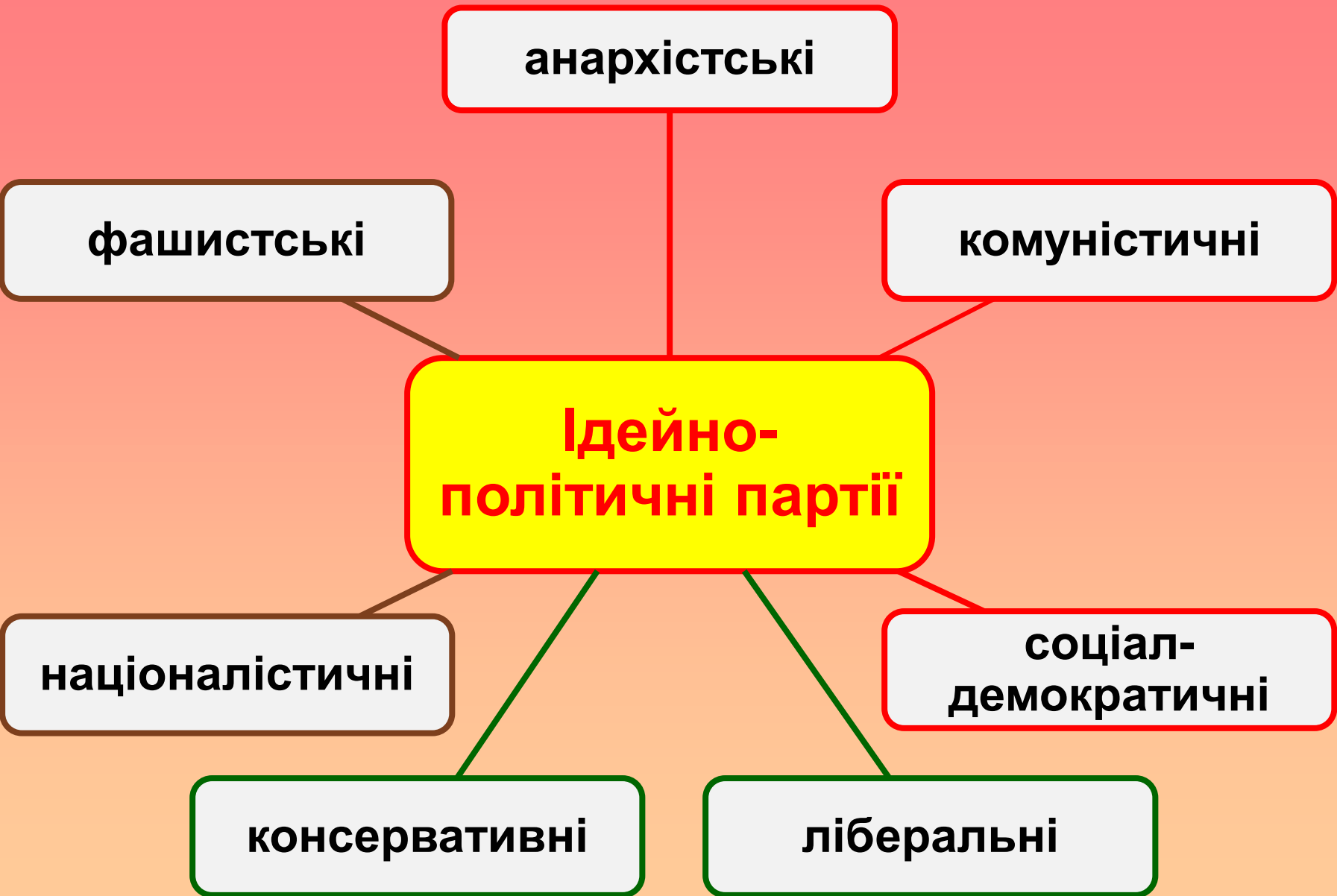
- малочисельні
- спираються на професійних політиків і фінансову еліту
- децентралізовані, слабкі зв'язки
- вільне членство
- існують за рахунок спонсорів
- інтеркласовий характер
- діють переважно під час виборів

МАСОВІ ПАРТІЇ

- багаточисельні
- спираються на професійних політиків і постійну професійну бюрократію
- розгалужена організаційна структура
- фіксоване членство
- існують за рахунок членських внесків
- чітка ідеологічна орієнтація
- активна участь у виборах

За ідеологією:

ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ
(мають чітко визначену ідеологічну
спрямованість)

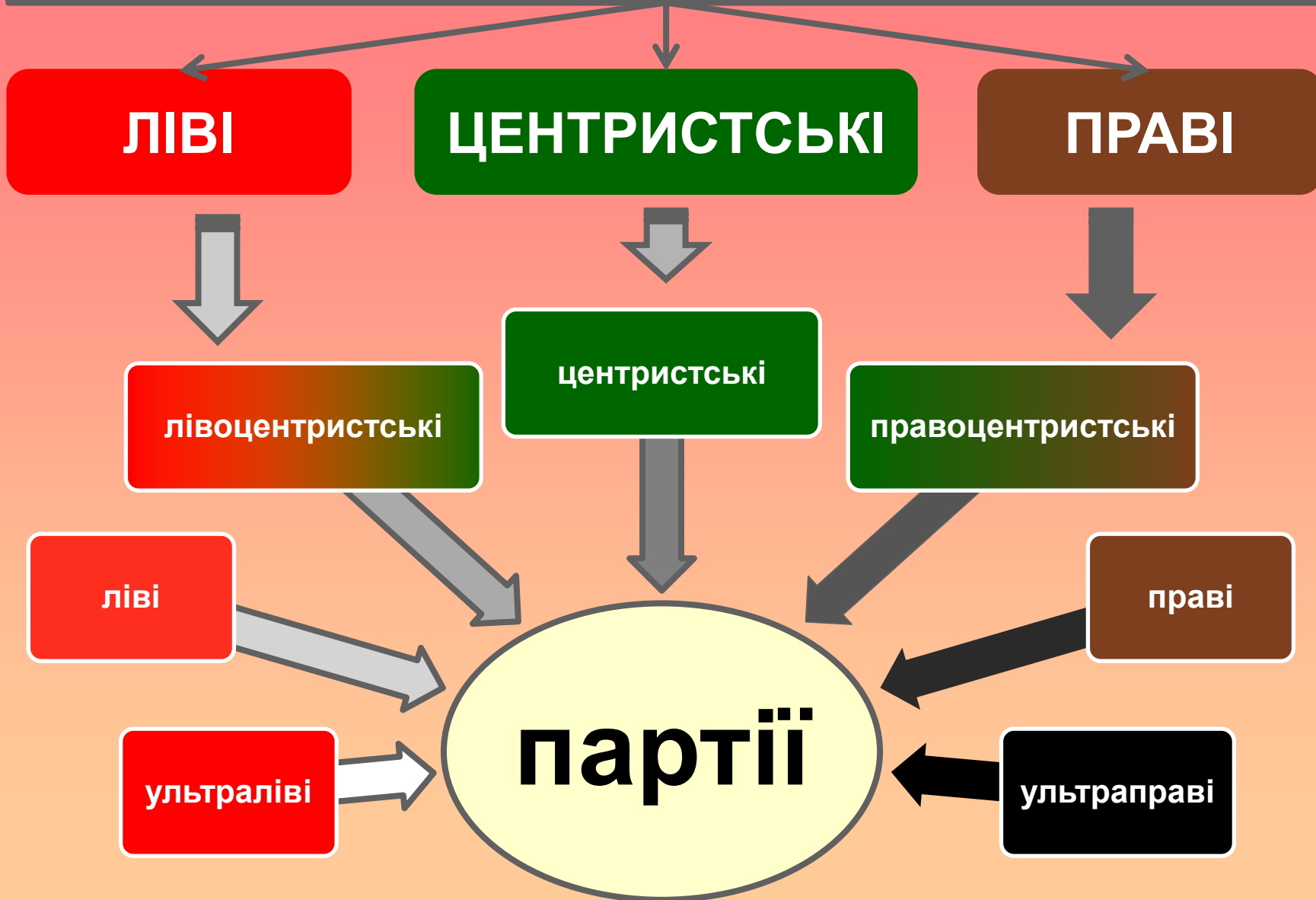
За ідеологією:

ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ
(мають чітко визначену ідеологічну спрямованість)

ПРАГМАТИЧНІ
(не мають чіткої ідеології, орієнтуються на широкий спектр суспільних проблем)

ХАРИЗМАТИЧНО-ВОЖДИСТСЬКІ
(підтримують конкретного політика, який і визначає ідеологічну спрямованість партії)

За місцем в політичному спектрі:

ЛІВІ ПАРТІЇ

- ✓ **знищення приватної власності**
- ✓ **державна власність**
- ✓ **командна економіка**
- ✓ **соціальний захист трудящих**
- ✓ **радикально-революційні методи**

ПРАВІ ПАРТІЇ

- ✓ **охорона приватної власності**
- ✓ **сильна влада**
- ✓ **стабільність**
- ✓ **національні цінності**
- ✓ **негативне ставлення до революції**

Демократія

- Ринкова економіка
- Соціальна справедливість

- Приватна власність
- Індивідуальна свобода

центр

- Державна власність
- Командна економіка
- Колективізм

- Національні цінності
- «Порядок»
- Сильна влада

За місцем у системі влади

парламентські

непарламентські

За ставленням до влади

правлячі

нейтральні

опозиційні

За ступенем демократичності

демократичні

недемократичні

**За характером ставлення до існуючої
політичної системи**

прогресивні

консервативні

реакційні

За правовим статусом

легальні

напівлегальні

нелегальні

5

кількість партій

тип виборчої системи

соціально-політичні поділи

тип політичного режиму

Партійна система - це сукупність діючих у країні політичних партій, відносини між ними, а також з державою

КРИТЕРІЇ

КІЛЬКІСНІ

М. Дюверже:

- однопартійні
- двопартійні
- багатопартійні

ЯКІСНІ

- конкурентні й неконкурентні

Дж. Ла Паломбара, М. Вайнер:

- гегемоністські та змінні
- ідеологічні та прагматичні

ТИПОЛОГІЯ ПАРТІЙНИХ СИСТЕМ (за Дж. Сарторі)

(1924-2017)

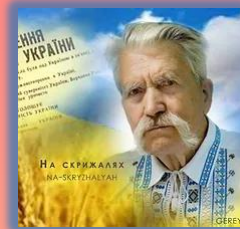
6

НЕФОРМАЛЬНІ ОБ'ЄДНАННЯ

1990, Українська
республіканська партія

1991

• 7 партій

1992

• 13 партій

1993

• 28 партій

1998

• 52 партії

2001

• 110 партій

2002

• 132 партії

7

На 01.01.2022 р. в Україні зареєстровано **370** політичних партій

Парламентські партії України

«Слуга народу» (О. Шуляк)

ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА
ЗА ЖИТТЯ

«Опозиційна платформа «За життя» (Ю. Бойко)

ЗАБОРОНЕНО

«Батьківщина» (Ю. Тимошенко)

Європейська
Солідарність

«Європейська солідарність» (П. Порошенко)

ГОЛОС

«Голос» (К. Рудик)

Трансформація партійної системи України

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ

ПОЛІТИЧНІ
ПАРТІЇ

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

ГРОМАДСЬКІ
САМОДІЯЛЬНІ ОРГАНИ

ГРОМАДСЬКІ РУХИ

Дякую за увагу!

